

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

Сушко Анатолій Іванович, Прохоренко Аліна Марленівна ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РАМКАХ ДЕМОКРАТИЧНОГО ТРАНЗИТУ	764
Акімов Андрій Володимирович СУЧАСНИЙ СТАН НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОБІЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	766
Барасій Віта Юрївна СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ФОРМУВАННЯ МЕДІАКРАТІЇ	768
Білий Веніамін Сергійович ПОЛІТИКА ТА МАСМЕДІА: ВІД «ГАЛАКТИКИ ГУТЕНБЕРГА» ДО МЕДІАТИЗАЦІЇ ДЕБАТІВ.....	771
Возненко Леонід Валерійович ПРОБЛЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ	773
Гевелюк Діана Андріївна SOFT POWER ЯК ІНСТРУМЕНТ ІМІДЖУ ДЕРЖАВ.....	774
Железков Андрій Іванович ТЕРОРИЗМ ЯК ЗАГРОЗА СВІТОВИХ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ	776
Капсамун Олег Георгійович ГІБРИДНА ВІЙНА ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ.....	778
Лисянський Павло Леонідович ЦИВІЛЬНИЙ МІЛІТАРИЗМ РФ ЯК ЗАГРОЗА ВИНИКНЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТІВ У КРАЇНАХ СХІДНОЇ ЄВРОПИ	780
Онищенко Олександр Олексійович ТЕХНОЛОГІЯ «БЛОКЧЕЙН» ЯК ВАЖЛИВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ	782
Римар Богдан Анатолійович СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР ЛЕГІТИМНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	784
Саліхов Артем Романович АКСІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ У ВІЙСЬКОВИЙ ТА ПОСТВІЙСЬКОВИЙ ЧАС	786
Фартушний Дмитро Сергійович ЕЛЕКТОРАЛЬНИЙ ВИБІР: ДЕМОКРАТІЯ ЧЕРЕЗ КОМУНІКАЦІЮ	788
Чігидін Валерій Вікторович ПАРТІЙНА КОНКУРЕНЦІЯ ЩОДО ПОЛІТИЧНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА ЯК ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОРІЄНТИР РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	790
Ястребова Віра Андріївна ІНСПІРОВАНО-ЗОВНІШНІЙ СЕПАРАТИЗМ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТВОРЕННЯ КВАЗІДЕРЖАВНИХ УТВОРЕНЬ В КРАЇНАХ ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ	792

СЕКЦІЯ 20. СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Ярова Ліліана Вікторівна СТАН СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	795
Яковлев Денис Вікторович РОЛЬ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ У СОЦІАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЯХ	798
Вітовщик Тетяна Сергіївна, Байрук Оксана Ігорівна СТРУКТУРА СПОЖИВЧОГО КОШИКА ЯК ВИХІДНА ТОЧКА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ УКРАЇНИ	800
Каретна Ольга Олександрівна ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ СОЦІАЛЬНОЇ СТРАТИФІКАЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	804
Прохоренко Євгенія Яківна КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ КАТЕГОРІЇ «ВІКОВА НЕРІВНІСТЬ»: СОЦІОЛОГІЧНИЙ ПОГЛЯД	806
Шмаленко Юлія Іванівна ТОКСИЧНІСТЬ У ПОЛІТИЧНОМУ МЕДІАПРОСТОРІ	808
Яковлева Лілія Іванівна ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ЯК ЧИННИК ЛЕГІТИМНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	811
Яценко Микола Анатолійович МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КІЛЬКІСНИХ ТА ЯКІСНИХ МЕТОДІВ У НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКІЙ РОБОТІ СТУДЕНТА.....	813
Сафронова Ганна Володимирівна ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ У КОНТЕКСТІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ПРОТЯГОМ ЖИТТЯ.....	816

мічних втрат американської компанії, яка через такі витрати буде вживати усіх заходів щоб повернути втрачені кошти. А тому, як наслідок витрати покладуть на звичайних громадян, які сплачують податки для функціонування держави.

Фундаментальні знання про політичний конфлікт вдало трансформуються в кіберплощину проте мають свою специфіку у формі цифровізації життєво-важливих процесів. Політичне протистояння може проявлятися у формі атак на ресурси політичних партій, окремих політичних діячів і об'єкти критичної інфраструктури з метою проголошення політичних вимог. Такі атаки допомагають вплинути на розвиток демократичних процесів, що мають суспільно-політичне значення.

Разом з тим, у політичному конфлікті в кіберпросторі варто шукати позитивні аспекти, а саме постійний процес розвитку що потребує удосконалення системи глобальної кібербезпеки, політичного діалогу на світовому рівні, адже процес переформатування життєвих процесів в кіберпростір стає ще більш активним, а з розвитком штучного інтелекту та запровадженням його в діяльності знизить рівень використання загальновідомих елементів взаємодії.

Сучасний світ готує нові виклики для людей через кібертехнології, які цими ж людьми придумані в якості корисних експериментів щодо швидкості, зручності, комфорту та безпеки, але разом з цим незахищеністю, безвідповідальністю та не прогнозованістю розвитку подій.

Список використаних джерел

1. Kormych L., Krasnopolska T., Zavhorodnia, Yu. Digital Transformation and National Security Ensuring. *Evropsky Politicky Pravni Diskurz*. 2024. Vol. 11. Iss. 1. P. 29-37. URL: <https://doi.org/10.46340/eppd.2024.11.1.4>
2. Ross A. Want job security? Try online security. *Wired*. 25 April 2016. URL: <https://www.wired.co.uk/article/job-security-cybersecurity-alec-ross>
3. Global Cybersecurity Market Size to Grow at a CAGR of 12.5% from 2021 to 2028. *Quince Market Insights*. 17 March 2021. URL: <https://www.globenewswire.com/en/news-release/2021/03/17/2194254/0/en/GlobalCybersecurity-Market-Size-to-Grow-at-a-CAGR-of-12-5-from-2021-to-2028.html>
4. Biden Says Russia Has «Some Responsibility» In Pipeline Ransomware Attack. *Radio Free Europe*. 10 May 2021. URL: <https://web.archive.org/web/20210512233023/https://www.rferl.org/a/fbi-confirms-darkside-hacker-group-pipelinecyberattack-russia/31248174.html>

Ключові слова: політичний конфлікт, кіберпростір, повномасштабна війна, цифровізація, політичні процеси.
Keywords: political conflict, cyberspace, full-scale war, digitalization, political processes.

Сушко Анатолій Іванович

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри політичних теорій, кандидат історичних наук, доцент

Прохоренко Аліна Марленівна

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри політичних теорій, доктор філософії з політології

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РАМКАХ ДЕМОКРАТИЧНОГО ТРАНЗИТУ

Сутність політичних технологій рідко пов'язують в суспільній свідомості з політичною практикою і найбільш щільно їх пов'язують з активацією виборчих кампаній, технологіями політичного маркетингу і PR. Це недалеко від істини, тому як саме в процесі виборчих кампаній відбувається

найбільш широке застосування політичних технологій, з метою впливу на свідомість і дії електорату. Але як буде показано далі, це далеко не єдина область застосування політичних технологій.

В рамках демократичного транзиту, змінюються інструменти політичних технологій, проте їх структура залишається незмінною і виглядає наступним чином: кінцева мета політичного управління – інформація – технологічні операції – методи дій, методики застосування інструментів, процедури, прийоми – наявні ресурси. Основний принцип ефективного політичного управління в рамках будь-якої системи є цілераціональна дія [1]. Будь-які політичні технології застосовуються для досягнення кінцевої мети, яка обумовлює, яким чином відбувається конструювання методів впливу, вибір процедур, підбір необхідних ресурсів.

Транзитивні суспільства, такі як українське, це суспільства в яких протікають постійні соціальні, політичні та економічні зміни і навіть якщо кінцева мета цих змін декларується, її реалізація не є обов'язковою. Особливості транзитивного суспільства – це рух, коли накопичення кількісних змін, призводить до якісного стрибка. Політичні технології такого суспільства так само знаходяться в постійному русі до нового якісного стану. Важливо так само і уточнити, що політичні технології, в процесі своєї зміни можуть і не мати демократичного вигляду, адже транзитивні суспільства лише проходять процес становлення демократії.

Очевидно, що транзитивні суспільства не є однорідними і по відношенню до їх типів в політичній науці існує ряд концептуальних підходів. Хронологічно, першим підходом до визначення сутності транзитивного суспільства стала концепція політичної модернізації, що з'явилася в 1950-х роках. Ідея модернізації недемократичних держав викликала численні дискусії. За останні 70 років, політичні реалії істотно трансформувалися, внаслідок чого була доповнена концепція політичної модернізації, перетворившись в теорію. Існують і альтернативні концепції, серед яких: транзитологія, неомодернізм, постмодернізація і демократизація. Проте всі альтернативні концепції базуються на теорії модернізації. При цьому трансформація політичних технологій в рамках теорії фактично не розглядається.

Варто також відзначити, що утримання демократизації політичного життя в більшості країн (особливо в пострадянських державах) пов'язане не зі створенням демократичних інститутів, а в відновлені і вдосконалені цих систем [2]. Тож можна погодитися з С. Хантінгтоном, який констатував, а для багатьох держав і передбачив необхідність і неминучість «трьох хвиль демократизації» [3, с. 17].

Також, варто зазначити, що є і більш масштабні чинники які впливають на успішність демократичного транзиту. В першу чергу це держава і нація, на основі які і формуються соціальні, економічні, політичні, культурні та аксіологічні підстави для формування повноцінної демократії, тобто, суб'єктивний фактор повинен бути відсутнім, що особливо підкреслюють представники структурного підходу до демократичного транзиту.

Серед чинників успішного демократичного транзиту, частина дослідників (Г. Алмонд, С. Верба) відзначати рівень розвитку культури держави. Основою культури, на їхню думку, повинні бути демократичні цінності [4, с. 370]. Проте варто відмітити, що сьогодні це положення можна вважати застарілим, адже практика демонструє, що навіть в державах, де історично переважали елементи недемократичних режимів, можуть бути сформовані умови, які позитивно вплинуть на формування демократії. Для держав Східної Європи, успішність демократичного транзиту, оцінюється високо, саме через наявність подібних умов, незважаючи на історично низький рівень демократичних цінностей. До таких умов належить високий рівень освіти, поступове формування лояльності до політичної системи, наявність політичних партій, діяльність харизматичних лідерів, неурядові організації, багатоканальні ЗМІ. При цьому демократизація вимагає так само і високого рівня економічного розвитку, який дозволить реалізовувати соціальні програми, що підвищують рівень політичної культури, що збільшують рівень довіри до політичних інститутів.

Взагалі, у транзитивних країнах, особливу увагу приділяють пошуку шляхів гармонізації національних соціальних і культурних цінностей з сучасними цивілізаційними здобутками. У свідомості громадян, національне і загальносвітове не повинно бути розділене ідеологічної ри-

сою інакшості, інакше модернізація виявляється неможливою, або ж в процесі реалізації призводить до протилежних ефектів. Демократизація системи влади, її делегування, самоврядування, плюралізм, розвиток системи інститутів громадянського суспільства – це основні завдання транзитивних держав. Політичні технології в свою чергу, повинні ґрунтуватися не на тих цінностях, які декларують політичні актори, а на тих цінностях, які є актуальними в конкретний період часу. При цьому особливості геополітичних факторів не можуть бути нівельовані.

Так само важливо відзначити, що для країн пострадянського простору, зміст транзиту, полягає не тільки у впровадженні нових інформаційних технологій в політичне життя, але в якісній зміні економічної системи, зміні систем виробництва, пошук ефективних власників. Економічний добробут держави, безпосередньо впливає на можливість впровадження інновацій. Для багатьох країн в пострадянський період, який для багатьох з них триватиме ще тривалий час, завдання реформування громіздкої економічної системи виявилось нерозв'язною проблемою, неможливість реформування економіки стала каменем спотикання для ефективного завершення демократичного транзиту. Одночасно з цим і політичні технології в таких державах розвиваються вкрай повільно через нестачу ресурсів і загальну неготовність політичної культури до інновацій. Сучасний світ вимагає гнучкості і адаптивності до постійно мінливих зовнішніх економічних та політичних умов. Однак успішність застосування інноваційних політтехнологій в транзитивному суспільстві, повністю залежить від того наскільки це відповідає потребі в об'єднанні національної держави зі світовим співтовариством.

Список використаних джерел:

1. Кормич Л. І. Ознаки кризи демократичного транзиту в сучасному світі. *Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 трав. 2017 р.). Одеса, 2017. С. 200-202.
2. Вайер А. М., Іванова А. В. Політичні технології як чинник процесу демократизації громадянського суспільства. *Актуальні проблеми політики* : зб. наук. пр. Одеса, 2020. Вип. 65. С. 33-40. URL: http://app.nuoua.od.ua/archive/65_2020/7.pdf
3. Huntington S. P. The third wave: Democratization in the late twentieth century. Norman : Univ. of Oklahoma Press, 1993. 366 p.
4. Almond G., Verba S. The Civic Culture Revisited: An Analytical Study. Boston : Little, Brown, 1980. 421 p.

Ключові слова : політичні технології, демократичний транзит, транзитивне суспільство.

Keywords: political technologies, democratic transit, transitive society.

Акімов Андрій Володимирович

Запорізький національний університет,

*викладач кафедри бізнес-адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності,
доктор філософії*

СУЧАСНИЙ СТАН НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОБІЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Внаслідок повномасштабного вторгнення зі сторони рф на територію нашої держави актуалізувались питання мобілізаційних процесів в Україні. Зовнішнім виразом діяльності публічної адміністрації є законодавче закріплення регулювання мобілізаційних процесів під час дії особливого періоду. В умовах воєнного стану та початку активних мобілізаційних процесів в Україні важливим фактором залишається дотримання передбачених прав і свобод громадян.